Utbildningsutskottets betänkande 1984/85:1

om kommunal och statlig utbildning för vuxna (prop. 1983/84:169)

Propositionen

Regeringen har efter föredragning av statsrådet Hjelm-Wallén i proposition 1983/84:169 (utbildningsdepartementet)

dels föreslagit riksdagen att

1. godkänna i propositionen framfört förslag om skyldighet för kommuner och landstingskommuner att främja vuxnas deltagande i utbildning och om att kommuner och landstingskommuner inte längre skall behöva särskilt medgivande för att få anordna kommunal vuxenutbildning,

2. godkänna i propositionen framfört förslag om en i princip kostnadsfri utbildning för eleverna i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och utbildningen vid statens skolor för vuxna med angivna undantag,

3. godkänna de principer som förordats i propositionen om intagning i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning i annan kommun än hemkommunen och om interkommunal ersättning,

4. godkänna vad som förordats i propositionen om målgruppen för grundutbildning för vuxna,

5. godkänna i propositionen framfört förslag om att vuxenutbildningsråd inte längre skall få vara intagningsnämnd för kommunal vuxenutbildning och om en gemensam intagningsnämnd för utbildning vid statens skolor för vuxna,

6. godkänna i propositionen framfört förslag om mål, målgrupper och prioriteringar för utbildning vid statens skolor för vuxna samt om beslut av skolöverstyrelsen angående yrkesinriktad utbildning vid statens skolor för vuxna,

7. godkänna i propositionen framfört förslag om att nybörjarkurser i tyska och franska skall hänföras till etapp 2 och utgöra gymnasieskolkurser,

8. godkänna i propositionen framfört förslag om betyg i grundskolekurser och vissa särskilda yrkesinriktade kurser,

9. godkänna i propositionen framfört förslag om slutbetygets innehåll och kompetensvärde,

10. godkänna i propositionen framfört förslag om orienteringskurser inom kommunal vuxenutbildning,

11. godkänna i propositionen framfört förslag om grundskolekurser på invandrarspråk,

12. godkänna i propositionen framfört förslag om elevantal i kommunal vuxenutbildningskurs, om samläsning och regler för deltagarantal vid

sådan samt om en särskild delram av undervisningstimmar för start av kurser i kommunal vuxenutbildning med lägre deltagarantal än som normalt krävs,

13. godkänna i propositionen framfört förslag om att grundutbildning för vuxna i princip skall bedrivas som deltidsstudier och om ändrade grunder för timersättning vid studier i grundutbildning för vuxna,

14. godkänna i propositionen framfört förslag angående beslut om skiljande av elev från utbildningen i grundutbildning för vuxna,

15. godkänna i propositionen framfört förslag om informations- och samrådsskyldighet för rektor gentemot företrädare för eleverna inom grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna samt om att endast en konferens skall vara obligatoriskt samverkansorgan inom grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna,

16. godkänna i propositionen framfört förslag att ärenden om skiljande av elev från utbildningen i kommunal vuxenutbildning eller statens skolor för vuxna skall handläggas av skolstyrelsen,

17. godkänna i propositionen framfört förslag om att möjlighet införs att anordna praktisk arbetslivsorientering inom kommunal vuxenutbildning,

18. godkänna i propositionen framfört förslag om möjlighet till inbyggd utbildning i kommunal vuxenutbildning och vid statens skolor för vuxna, statsbidrag till inbyggd utbildning i kommunal vuxenutbildning och beslut av skolöverstyrelsen om hur stora medel som får tas i anspråk för inbyggd utbildning i statens skolor för vuxna,

19. godkänna att vidgat samarbete mellan kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna prövas i försöksverksamhet och utvecklingsarbete och att därvid inom ramen för de sammanlagda resurserna för kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna avvikelser får göras från gällande regler och omfördelningar får göras mellan anslag,

20. godkänna i propositionen framfört förslag om att landstingskommunerna inom sin kommunala vuxenutbildning får anordna särskild yrkesinriktad utbildning inom sådana utbildningsområden som en landstingskommuns gymnasieskola kan omfatta samt om att länsskolnämnden i vissa fall skall besluta om rätt att anordna yrkesinriktade kommunala vuxenutbildningskurser inom sådana utbildningsområden,

21. godkänna i propositionen framfört förslag om försöksverksamhet med uppdragsutbildning anordnad inom kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna,

22. godkänna i propositionen framfört förslag om att länsskolnämnderna skall ta initiativ till regelbundna samråd mellan kommunerna angående grundutbildning för vuxna och kommunal vuxenutbildning,

23. godkänna i propositionen framfört förslag om ändring i statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna,

24. godkänna vad som i propositionen förordats om användningen av schablontilläggen för kommunal vuxenutbildning och grundutbildning för vuxna,

25. godkänna vad som i propositionen förordats om genomförandetiden för förslagen,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om

26. kartläggning av utbildningsbehov och översyn av den särskilda läroplanen för kommunal vuxenutbildning (Lvux 82),

27. stödåtgärder för handikappade elever i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna.

Motionerna

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1983

1982/83:948 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande ett administrativt enkelt statsbidragssystem till kommunal vuxenutbildning som ger kommunerna stor frihet.

1982/83:1891 av Wiggo Komstedt (m) och Bo Lundgren (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen genomför sådan ändring i vuxenutbildningsförordningen att kommun som anordnar viss undervisning inom den kommunala vuxenutbildningen kan föreskriva att kommuninnevånare som efterfrågar utbildningen i fråga skall genomgå denna i hemkommunen.

1982/83:2123 av Oskar Lindkvist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förordningen om grundutbildning för vuxna ändras så att kommunen kan anordna sådan utbildning utanför kommunens gränser.

Motioner väckta med anledning av proposition 1983/84:169

1983/84:2880 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1983/84:169 vad avser att grundutbildning för vuxna i princip skall bedrivas som deltidsstudier,

2. att riksdagen med ändring i proposition 1983/84:169 beslutar att timersättning för studier i grundutbildning för vuxna som hittills skall utgå med högst 28 tim/vecka under högst 45 veckor/år,

3. att riksdagen beslutar avslå proposition 1983/84:169 vad avser ändring i statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna,

4. att riksdagen uttalar att schablontillägget för grundutbildning för vuxna bör höjas enligt vad som anförs i motionen.

1983/84:2881 av Jörgen Ullenhag m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på propositionens hemställan nr 4 beslutar om en gemensam intagningsnämnd för gymnasieskolan, kommunala vuxenutbildningen och statens skolor för vuxna,

2. att riksdagen beslutar avslå propositionens hemställan nr 8 och 9 utom vad gäller betyg i vissa särskilda yrkesinriktade kurser,

3. att riksdagen med anledning av propositionens hemställan nr 12 beslutar om en tilldelning av timmar till den särskilda delramen utifrån den volym som vuxenutbildningen har i kommunen samt de särskilda behov som lokalt föreligger,

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att vuxenutbildningsförordningen 22 § c och 22 § d bibehålls oförändrade,

5. att riksdagen beslutar avslå propositionens hemställan nr 13 och i stället ger regeringen till känna vad i motionen anförts om större flexibilitet vad gäller timutnyttjandet med därtill följande konsekvenser för studiefinansieringen.

1983/84:2882 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande samverkan med andra utbildningsanordnare särskilt vad avser information och kartläggning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande anordnande av orienteringskurser i samverkan med folkbildningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande intagningsnämnderna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande aktiv samplanering mellan kommuner och landsting i fråga om vuxenutbildning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande överlåtande till länsskolnämnderna att fördela 10 % av undervisningstimmarna.

1983/84:2883 av Margareta Palmqvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om studieplanering, pedagogiska former och ekonomiska villkor inom vuxenutbildningen.

1983/84:2884 av Karl-Erik Häll (s) och Berit Oscarsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om målgrupper och prioriteringar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om orienteringskurser för vuxenstuderande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om införande av en särskild delram av undervisningstimmar för start av kurser med lägre deltagarantal än normalt,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behov av utvärdering av den kommunala vuxenutbildningsreformen.

1983/84:2885 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att med avslag på regeringens hemställan om att godkänna förslaget att kommuner och landsting skall vara skyldiga att främja vuxnas deltagande i utbildning ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om reglering i lag av denna skyldighet,

2. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om att grundutbildning för vuxna i princip skall bedrivas som deltidsstudier, om ändrade grunder för timersättning vid studier i grundutbildning för vuxna samt om ändring i statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna,

3. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att för grundskolekurser ersätta den femgradiga betygsskalan med betygen godkänd och icke godkänd,

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om begränsning av uppdragsutbildning inom kommunens ordinarie kommunala vuxenutbildning,

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om samläsning mellan närbesläktade ämnen,

6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avgiftsfinansiering av grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning samt utbildning vid statens skolor för vuxna,

7. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om extra kostnader för grundskolekurser på invandrarspråk,

8. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheten att anordna praktisk arbetslivsorientering inom den kommunala vuxenutbildningen,

9. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om de tekniska utbildningarna.

Utskottet

1. Utgångspunkter

Genom riksdagens beslut år 1967 (prop. 1967:85, SU 1967:117, rskr 1967:277) infördes den 1 juli 1968 kommunal vuxenutbildning som i princip skulle kunna erbjuda undervisning enligt kursplanerna för grundskolans högstadium och vad som numera utgör gymnasieskolan. Undervisningen organiserades som fristående ämneskurser. Särskilda timplaner infördes för kommunal vuxenutbildning. Både kommuner och landstingskommuner får efter medgivande av skolöverstyrelsen (SÖ) anordna kommunal vuxenutbildning. Landstingskommunerna får endast anordna kur-

ser som motsvarar den utbildning som en landstingskommuns gymnasieskola kan omfatta. Nästan alla kommuner och alla landstingskommuner har sökt och fått tillstånd att anordna kommunal vuxenutbildning.

Som ett komplement till kommunal vuxenutbildning finns två riksrekryterande statliga skolor för vuxna, en i Norrköping och en i Härnösand.

Efter förslag i budgetpropositionen år 1977 (prop. 1976/77:100 bil. 12, UbU 1976/77:19, rskr 1976/77:176) infördes den 1 juli 1977 grundutbildning för vuxna med kommunerna som huvudmän. Denna utbildning är avsedd för vuxna som saknar grundläggande kunskaper i läsning, skrivning eller matematik. Kommunerna är skyldiga att anordna grundutbildning för vuxna i mån av behov.

Vuxenutbildning är ett samlingsbegrepp som inbegriper utbildnings- och bildningsverksamhet i många olika former och med delvis olika mål. Dit räknas i första hand grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning, utbildningen vid statens skolor för vuxna, utbildningen vid folkhögskolor, studiecirkelverksamhet och arbetsmarknadsutbildning. De tre förstnämnda vuxenutbildningformerna sammanfattar utskottet i det följande under beteckningen kompetensinriktad vuxenutbildning.

När det gäller den kompetensinriktade vuxenutbildningen beslöt riksdagen år 1981 att införa en särskild läroplan för kommunal vuxenutbildning (prop. 1980/81:203, UbU 1981/82: 1, rskr 1981/82:46). Den nya läroplanen (1982 års läroplan för kommunal vuxenutbildning, Lvux 82) tillämpas fr. o. m. läsåret 1982/83. Den gäller i tillämpliga delar också för verksamheten vid statens skolor för vuxna och för grundutbildning för vuxna. Riksdagen har också beslutat om kompletteringar till Lvux 82 (prop. 1982/83:2, UbU 1982/83:2, rskr 1982/83:61). De tillämpas fr. o. m. läsåret 1983/84. Besluten åren 1981 och 1982 beträffande den kompetensinriktade vuxenutbildningen innebär bl. a. införande av ett etappsystem och ett nytt system för betygsdokument.

Etappsystemet gäller i princip alla kurser i allmänna ämnen inom kommunal vuxenutbildning. Samtliga etapper skall tillsammans svara mot vad som ingår i resp. ämne enligt läroplanerna för grundskolans högstadium (etapp 1) och gymnasieskolan (etapperna 2—4). Etapperna skall bygga på varandra. Etapp 2 skall i princip motsvara ett- och tvåårig studiegång inom gymnasieskolan, etapp 3 påbyggnad av tidigare etapp till treårig studiegång och etapp 4 avslutande del av vissa mycket omfattande studiegångar. Varje etapp betraktas som en fristående kurs. Varje sådan kurs består av en grunddel och en fördjupningsdel. Grunddelen skall alltid ha en sådan omfattning att de studerande får en god grund för studier i en följande etapp eller vid högskolan.

Utformningen av systemet med betygsdokument inom den kompetensgivande vuxenutbildningen utgår bl. a. från att de vuxenstuderande skall kunna studera enstaka ämnen eller kombinera dem på ett sätt som passar deras egna behov. Flertalet vuxenstuderande har inte behov av utbildning

som ger fullständig grundskolekompetens eller som motsvarar en hel linje i gymnasieskolan. Enligt gällande regler för tillträde till högskolan har svensk medborgare som uppnått 25 års ålder, varit yrkesverksam i fyra år och har kunskaper i engelska motsvarande slutförd lärokurs om minst två årskurser i gymnasieskolan allmän behörighet för grundläggande högskoleutbildning. Endast personer under 25 års ålder eller med yrkeserfarenhet kortare än fyra år har behov av avgångsbetyg för att dokumentera allmän behörighet. För studerande som önskar ett fullständigt avgångsbetyg finns numera särskilda avgångsbetyg inom den kommunala vuxenutbildningen. I avgångsbetygen för de olika sektorerna inom kommunal vuxenutbildning — ekonomisk, humanistisk-samhällsvetenskaplig, naturvetenskaplig, teknisk samt yrkesinriktad — ingår dels obligatoriska ämnen, dels karaktärsämnen för resp. sektor, dels fritt valda ämnen. Vid ansökan till högskolan skall studerande med sådant avgångsbetyg föras till kvotgrupperna 1 och 2, dit även andra studerande med utbildningar likvärdiga med två- och treåriga gymnasieutbildningar förs.

2. Skyldighet för kommuner och landstingskommuner att främja vuxnas deltagande i utbildning m. m.

Regeringen föreslår att varje kommun och landstingskommun skall ha *skyldighet att främja vuxnas deltagande i utbildning*. Det nuvarande kravet på medgivande från SÖ för rätt att få anordna kommunal vuxenutbildning tas bort. Kommunerna skall också ansvara för att vuxna får information om de utbildningsmöjligheter av olika slag som samhället erbjuder de vuxna. Störst ansvar har därvid kommunerna för information om den kompetensinriktade utbildningen. Det är enligt propositionen också naturligt att kommunerna översiktligt informerar om möjligheterna till kompetensinriktad utbildning vid statens skolor för vuxna.

Enligt motion 1983/84:2882 (c) yrkande 1 i denna del bör företrädare för kommunal vuxenutbildning, folkbildning, arbetsmarknadsutbildning och högskolan samverka när det gäller information om utbildning. Detta bör enligt motionärerna "komma till uttryck inom ramen för det informationsansvar som enligt propositionen föreslås att kommunerna skall fullgöra".

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Mångfalden inom vuxenutbildningen är en tillgång. Självfallet skall kommun som utbildningsanordnare koncentrera sig på information om sådan kompetensinriktad vuxenutbildning som den själv anordnar. Samma princip gäller övriga utbildningsanordnare. Detta utesluter emellertid inte att varje utbildningsanordnare bör lämna upplysning om vad det finns för annan vuxenutbildning än den som man själv anordnar och om hur man kan få veta mer om denna. Informationen bör ske med ömsesidig respekt för den särart som ligger i de olika utbildningsformerna. Syftet med informationen måste vara att underlätta för de vuxna att finna den

form av utbildning som bäst svarar mot deras behov. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84:2882 yrkande 1 i denna del.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 godkänner vad som i propositionen har förordats om skyldighet för kommuner och landstingskommuner att främja vuxnas deltagande i utbildning och om att kommuner och landstingskommuner inte längre skall behöva särskilt medgivande för att få anordna kommunal vuxenutbildning.

Enligt propositionen skall *utbildningen* i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna *i princip* vara *kostnadsfri* för deltagarna. Kommunerna skall dock få besluta att deltagarna i kommunal vuxenutbildning helt eller delvis själva skall bekosta sådana läroböcker, arbetsmaterial, skrivmaterial och andra undervisningshjälpmedel, som används för eget bruk och får behållas. Motsvarande skall kunna beslutas för statens skolor för vuxna.

Enligt motion 1983/84:2885 (m) yrkande 6 bör kommunerna få en generell möjlighet att besluta om avgiftsfinansiering av vuxenutbildning. Detta skulle i vissa lägen, menar motionärerna, göra det möjligt att erbjuda utbildning som eljest inte skulle kunna komma till stånd.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att kommunal vuxenutbildning i princip bör vara kostnadsfri och avstyrker förslaget i motion 1983/84:2885 yrkande 6. Vad som i ärendet förordats i proposition 1983/84:169 bör godkännas av riksdagen.

Enligt regeringens förslag skall *systemet med elevområden för kommunal vuxenutbildning slopas*. Vuxna skall ha rätt att i mån av plats tas in i kommunal vuxenutbildning enligt gällande behörighets- och urvalsregler, oavsett i vilken kommun utbildningen anordnas. Även när det gäller grundutbildning för vuxna skall en sökande kunna få utbildning i annan kommun än hemkommunen. Sökande som skulle kunna delta i samma slags utbildning i hemkommunen skall dock inte kunna kräva att få gå i en annan kommuns grundutbildning för vuxna eller kommunala vuxenutbildning. När en elev har tagits in i grundutbildning för vuxna eller kommunal vuxenutbildning i en annan kommun än hemkommunen, skall hemkommunen betala s. k. *interkommunal ersättning* till kommunen. Hemkommunen skall dock inte behöva betala sådan ersättning om eleven hade kunnat delta i samma slags utbildning i hemkommunen. Om emellertid hemkommunen vid förfrågan inte invänt mot att eleven togs emot i den andra kommunen, skall hemkommunen betala ersättning.

I motion 1982/83:1891 (m) hemställs att riksdagen begär att regeringen genomför en sådan ändring i vuxenutbildningsförordningen att kommun som anordnar viss undervisning inom den kommunala vuxenutbildningen kan föreskriva att kommuninnevånare som efterfrågar utbildningen i fråga skall genomgå denna i hemkommunen.

Som utskottet ser det bör en kommun inte kunna föreskriva var och när en vuxen skall genomgå en önskad utbildning. Det kan t. ex. vara lämpligt, tidsmässigt och av andra skäl, att vuxenstudier bedrivs i kommunal vuxenutbildning i den kommun där den studerande arbetar. I propositionen föreslås därför att elevområden skall slopas inom kommunal vuxenutbildning samt att interkommunal ersättning normalt skall betalas av hemkommunen. Därvid förutsätts att en kommun skall slippa betala interkommunal ersättning om en vuxenstuderande i kommunal vuxenutbildning eller grundutbildning för vuxna hade kunnat delta i samma slags utbildning i hemkommunen. Av vikt är därvid att det verkligen är samma slags utbildning och att den äger rum på en tid och på en plats som är lämplig för deltagaren. Vidare måste uppläggningen (t. ex. antalet lektioner per vecka) vara sådan att deltagaren kan följa utbildningen och slutföra den inom önskad tidsperiod.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1982/83:1891 och tillstyrker de principer som i propositionen har förordats om intagning i grundutbildning för vuxna eller kommunal vuxenutbildning i annan kommun än hemkommunen och om interkommunal ersättning.

Enligt regeringens förslag skall *målgruppen för grundutbildning för vuxna* vara vuxna, som inte har sådana kunskaper och färdigheter i att läsa och skriva på sitt eget språk eller i att räkna som svarar mot den nivå i dessa avseenden som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium. Den som visserligen inte behärskar svenska språket men har grundläggande färdigheter i att läsa och skriva på något annat språk har inte rätt att få undervisning i läsning och skrivning i grundutbildning för vuxna. Utvecklingsstörda vuxna som behöver undervisning motsvarande särskolans skall också vara undantagna från rätt till grundutbildning för vuxna.

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om målgruppen för grundutbildning av vuxna.

Enligt regeringens förslag skall skolstyrelsen alltid utse en särskild *intagningsnämnd* för kommunal vuxenutbildning. Skolstyrelsen skall således inte längre få uppdra åt vuxenutbildningsråd att vara intagningsnämnd. Vidare skall en gemensam intagningsnämnd inrättas för intagning till statens skolor för vuxna.

I motion 1983/84:2881 (fp) yrkande 1 föreslås en gemensam intagningsnämnd för gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna. Enligt motion 1983/84:2882 (c) yrkande 3 bör intagningsnämnden för gymnasieskolan tjäna som förebild för sammansättningen av nämnden för intagning till kommunal vuxenutbildning.

Utskottet vill med anledning av regeringens förslag och motionerna anföra följande.

En gemensam intagningsnämnd för kommunal vuxenutbildning, gymnasieskolan och statens skolor för vuxna skulle medföra ett antal praktiska

problem. En gemensam nämnd för intagning till statens skolor för vuxna bör däremot inrättas i enlighet med regeringens förslag. När det sedan gäller sammansättningen av intagningsnämnderna för gymnasieskolan resp. den kommunala vuxenutbildningen kan det som utskottet ser det självfallet vara av värde att det blir ett personsamband mellan de båda nämnderna i sådana fall där det är möjligt. Med hänvisning till det anförda bör riksdagen avslå motionerna 1983/84:2881 yrkande 1 och 1983/84:2882 yrkande 3 och godkänna vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om intagningsnämnd.

Regeringen föreslår vidare att statens skolor för vuxna liksom hittills skall utgöra ett komplement till kommunal vuxenutbildning. Denna funktion skall markeras ytterligare. Statens skolor för vuxna skall medverka till att förverkliga vuxenutbildningens allmänna mål genom att, i form av *distansundervisning* med eller utan lärarhandledning vid skolan, erbjuda vuxna en kompetensinriktad utbildning av samma slag som den som ges inom kommunal vuxenutbildning, således även yrkesinriktad utbildning. Sådan distansundervisning skall i mån av plats stå öppen för vuxna som är behöriga att tas in i kommunal vuxenutbildning men som av något skäl inte lämpligen kan delta i motsvarande utbildning där. Sådana skäl kan t. ex. vara svårigheter att binda sig för en regelbunden undervisningstid eller önskemål om en snabbare eller långsammare studietakt än den som erbjuds i kommunal vuxenutbildning. I andra fall kan det gälla studerande som inte kan få utbildning i kommunal vuxenutbildning därför att det inte finns plats för alla sökande eller därför att de vill studera ett mindre vanligt ämne eller en etapp av ett ämne, som samlar alltför få deltagare för att en kurs skall kunna startas i kommunal vuxenutbildning. I samtliga dessa fall är den studerande troligen så motiverad för studierna att de större svårigheterna i distansundervisningsformen är överkomliga. Till bilden hör att tillgängliga resurser aldrig kommer att medge att samtliga kommuner kan erbjuda ett differentierat kursutbud inom kommunal vuxenutbildning.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 förordats om mål, målgrupper och prioriteringar för statens skolor för vuxna. Vidare tillstyrker utskottet att SÖ skall besluta vilken yrkesinriktad utbildning som skall anordnas av statens skolor för vuxna.

Allmänna frågor om målgrupper och prioriteringar inom övrig vuxenutbildning, bl. a. *gränsdragningen mellan kommunal vuxenutbildning och studiecirkelverksamhet*, tas upp i motion 1983/84:2884 (s) yrkande 1. Utskottet behandlar motionen i detta sammanhang och vill i frågan anföra följande.

Samtliga kurser i allmänna ämnen i kommunal vuxenutbildning leder till kompetens i ämnet, antingen motsvarande grundskolans högstadium (etapp 1) eller någon studieväg på gymnasieskolan (etapperna 2—4). De skall anordnas enligt av SÖ fastställda tim- och kursplaner m. m. Beträf-

fande ämnet samhällskunskap, som i motionen tas som exempel på ett svårbestämt ämne i gränsdragningshänseende, bör nämnas att etapp 1 enligt timplanen skall omfatta 45 lektioner, etapp 2 100 lektioner och etapp 3 ytterligare 45 lektioner. I samtliga etapper krävs studier på egen hand av minst samma omfattning. Några andra kurser i samhällskunskap förekommer inte inom kommunal vuxenutbildning.

Folkbildningsutredningen (U 1975:19) har i sitt slutbetänkande Folkbildning för 80-talet (SOU 1979:85, s. 100) gjort en jämförelse mellan folkbildningsarbete och kommunal vuxenutbildning i vad gäller mål, uppgifter och organisation. Jämförelsen bifogas som *bilaga*.

Som utskottet tidigare sagt bör informationen om olika slag av vuxenutbildning ske med ömsesidig respekt för den särart som ligger i de olika utbildningsformerna. Syftet med informationen måste vara att underlätta för de vuxna att finna den form av vuxenutbildning som bäst svarar mot deras behov.

Utskottet avstyrker motion 1983/84:2884 yrkande 1, enligt vilket kortare kurser i samhällskunskap inte bör anordnas inom kommunal vuxenutbildning.

3. Betygs- och kompetensfrågor, läroplansfrågor

Nybörjarundervisning i franska och tyska förekommer både i grundskolan och gymnasieskolan. Övriga nybörjarspråk utom engelska ligger på gymnasienivån, och studierna inleds därför i etapp 2 inom den kommunala vuxenutbildningen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att *nybörjarkurser i franska och tyska* skall betraktas som gymnasieskolkurser (etapp 2) i stället för som nu grundskolekurser (etapp 1).

Regeringen föreslår att den femgradiga betygsskalan för grundskolekurser inom kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna skall ersättas med enbart betygen *godkänd* och *icke godkänd*. Slutbetyg från kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna, som ger fullständig grundskolekompetens, skall innehålla betyget godkänd i samtliga ämnen som nu är obligatoriska för slutbetyg inom vuxenutbildningen. Slutbetyget får dessutom omfatta betyget godkänd i hemspråk. Under en övergångsperiod — betyg gäller i åtta år — kan betyg enligt den femgradiga betygsskalan ingå i slutbetyget.

I motionerna 1983/84:2881 (fp) yrkande 2 och 1983/84:2885 (m) yrkande 3 hemställs att riksdagen avslår regeringens förslag att för grundskolekurser ersätta den femgradiga betygsskalan med betygen godkänd och icke godkänd.

Utskottet hänvisar till vad föredragande statsrådet anför i frågan i propositionen (s. 29 f.): "Det bör enligt min mening normalt vara naturligast att en studerande som, efter vuxenstudier på grundskolenivån, vill fortsätta sina studier på gymnasieskolnivån, gör det inom något slag av

vuxenutbildning. Jag vill i sammanhanget erinra om förslaget i årets budgetproposition om prioritering av sökande under 18 år vid intagning till gymnasieskolans grundskoleanknutna studievägar. Det finns inte anledning att behålla en femgradig betygsskala för grundskolekurserna med tanke på de vuxenstuderande som kan tänkas söka sig till och få plats på grundskoleanknutna studievägar i gymnasieskolan. I de fall vuxenstuderande på grundval av slutbetyg från kommunal vuxenutbildning eller statens skolor för vuxna söker till någon utbildning inom gymnasieskolan kan ansökningen behandlas inom den fria kvoten."

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning och föreslår att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2881 yrkande 2 och 1983/84:2885 yrkande 3 godkänner vad som i propositionen har förordats om betyg i grundskolekurser samt slutbetygets innehåll och kompetensvärde.

Särskild *yrkesinriktad utbildning* består av kortare yrkesutbildning utan direkt motsvarighet i gymnasieskolan. Utskottet tillstyrker beträffande särskilda yrkesinriktade kurser att uppgiften "deltagit", som nu får användas i stället för den femgradiga betygsskalan i vissa sådana kurser, ersätts med betygen godkänd och icke godkänd.

Regeringen föreslår att det inom kommunal vuxenutbildning får anordnas *orienteringskurser* som kan ha olika inriktning. De får vara lokalt anpassade. De skall vända sig till vuxna som överväger att påbörja kompetensinriktade studier av något slag.

Enligt motion 1983/84:2882 (c) yrkande 2 kan dessa orienteringskurser med fördel anordnas inom ramen för eller i samverkan med folkbildningen. I motion 1983/84:2884 (s) yrkande 2 anförs att det bör vara helt klart att kurserna avser en kortare "prova-på-aktivitet" inför kurser som förekommer i verksamhet som anordnas av kommunen.

Utskottet erinrar om att den orienteringskurs, som nu finns inom kommunal vuxenutbildning och som i propositionen föreslås få olika inriktning och lokal anpassning, skall vända sig enbart till vuxna som efter allsidig information överväger att påbörja kompetensinriktade studier inom ramen för kommunal vuxenutbildning. Den skall orientera om och ge en realistisk uppfattning om vad dessa studier kommer att innebära. Kursen bör inte få anordnas av någon annan än kommun. Den bör självfallet inrymma information om att vuxenutbildning av andra slag än den kommunala finns. I den mån det visar sig att deltagarna inte har behov av kompetensinriktad utbildning utan av folkbildning eller kanske arbetsmarknadsutbildning, bör de självfallet hänvisas till anordnare av sådan utbildning.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2882 yrkande 2 och 1983/84:2884 yrkande 2 godkänner vad som i

propositionen har förordats om orienteringskurser inom kommunal vuxenutbildning.

Enligt regeringens förslag får *grundskolekurser på invandrarspråk* anordnas som reguljära kurser i kommunal vuxenutbildning efter beslut av skolstyrelsen och vid statens skolor för vuxna efter beslut av SÖ, under förutsättning att lämpliga läromedel och lärare finns att tillgå. Undervisningen i sådana kurser skall kombineras med stödundervisning i svenska eller grundskolekurs i svenska som främmande språk. Syftet skall vara att deltagarna skall kunna fortsätta sina studier i svenskspråkig utbildning.

I motion 1983/84:2885 (m) yrkande 7 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att grundskolekurser på invandrarspråk inte får medföra extra kostnader.

Utskottet erinrar om att undervisning på invandrarspråk i grundskolekurser anordnas inom den timram som årligen fastställs av riksdagen och det schablontillägg som utgår för alla kurser. En förutsättning för att tillgängliga resurser inom kommunal vuxenutbildning skall kunna utnyttjas effektivt är dock att man når målet att invandrarna skall kunna fortsätta sina studier i svenskspråkig utbildning i etapperna 2 och 3. För studierna av de olika ämnena i dessa etapper fordras stor språkförståelse, om inte svårigheter i undervisningen skall uppstå.

Med hänvisning till vad som här anförts avstyrker utskottet motion 1983/84:2885 yrkande 7 och föreslår att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om grundskolekurser på invandrarspråk.

Av propositionen framgår att olika modeller skall prövas för ett decentraliserat arbetssätt när det gäller *kartläggning av utbildningsbehov*.

Enligt motion 1983/84:2882 yrkande 1 i denna del bör kommun samverka med andra utbildningsanordnare när det blir fråga om att kartlägga utbildningsbehov.

Mångfalden inom vuxenutbildningen när det gäller utbildningsanordnare är enligt utskottets mening en tillgång som bör kunna utnyttjas, bl. a. vid kartläggning av utbildningsbehov. Riksdagen har nyligen beslutat att länsskolnämnderna fr. o. m. innevarande budgetår skall ta initiativ till samverkan i olika hänseenden mellan gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning (prop. 1983/84:116, UbU 1983/84:29, rskr 1983/83:412). Olika slag av kartläggning av utbildningsbehov och frågor om samverkan i detta arbete mellan olika utbildningsanordnare redovisas utförligt i den nu föreliggande propositionen (s. 37—38). Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2882 yrkande 1 i denna del utan erinran lägger till handlingarna vad som i propositionen anförts om kartläggning av utbildningsbehov.

Vidare föreslår utskottet att riksdagen utan erinran lägger till handling-

arna vad som i proposition 1983/84:169 anförts om *översyn av den föreliggande läroplanen* för kommunal vuxenutbildning (Lvux 82) mot bakgrund av regeringens förslag i propositionen.

4. Vissa frågor rörande arbetets organisation m. m.

Enligt regeringens förslag får kurs i kommunal vuxenutbildning startas om *antalet elever* beräknas varaktigt uppgå till *lägst tolv eller i glesbygd lägst åtta*. Varje kurs får omfatta högst 30 elever. Liksom hittills skall speciella kurser för intagna i kriminalvårdsanstalt få startas om antalet deltagare beräknas varaktigt uppgå till lägst fem. Motsvarande undantag beträffande speciella kurser för handikappade upphävs. I fråga om lägsta deltagarantal i kurser i kommunal vuxenutbildning skall särskilda regler för glesbygd gälla. Med glesbygd skall därvid i fortsättningen avses kommun som ingår i stödområdena A, B och C enligt bestämmelserna om regionalpolitiskt stöd. Till glesbygd bör dock i detta sammanhang inte räknas sådan ort inom kommunen, där treårig eller fyraårig linje av gymnasieskolan anordnas (g-ort).

Utskottet tillstyrker vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om elevantal i kommunal vuxenutbildningskurs.

Vidare föreslår regeringen att beslut om tid och plats för kurser och om *samläsning* av ämnen eller etapper av samma ämne skall fattas på lokal nivå. Vid sådan samläsning skall reglerna för deltagarantal tillämpas på den samläsande undervisningsgruppen i dess helhet. Det i timplanen angivna antalet timmar för den mest omfattande kursen som ingår i samläsningen får inte överskridas.

Frågor om samläsning av olika ämnen eller olika etapper av samma ämne tas upp i motion 1983/84:2885 yrkande 5. Samläsning mellan närbesläktade ämnen får enligt motionärerna inte leda till att blockämnen införs i den kommunala vuxenutbildningen. Det anses därför viktigt att inga avsteg får göras från att slutbetyget i kommunal vuxenutbildning på grundskolenivå skall omfatta betyg i vart och ett av de olika ämnena på timplanen.

Utskottet vill peka på att regeringens förslag om samläsning endast innebär att det blir möjligt att bedriva kommunal vuxenutbildning med "B-skolemetodik", när antalet kursdeltagare är för litet för att separata kurser skall kunna anordnas. Reglerna för deltagarantal kommer därvid att tillämpas på den samläsande undervisningsgruppen i dess helhet. Denna samläsning innebär inga avsteg från gällande kurs- och timplaner eller från reglerna om ämnen som slutbetyg skall innehålla. Slutbetyg från kommunal vuxenutbildning som ger grundskolekompetens måste innehålla separata betyg i bl. a. vart och ett av ämnena historia, samhällskunskap, religionskunskap, geografi, fysik, kemi och biologi. Grundskolekursen utgör den första etappen i en sammanhängande studiegång i resp. ämne.

Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2885 yrkande 5 godkänner vad som i propositionen har förordats om samläsning och regler för deltagarantal vid sådan kurs.

Regeringen föreslår vidare att *kommunal grundutbildning för vuxna* i princip skall bedrivas *som deltidsstudier*. Timersättning skall lämnas för högst 15 timmar per vecka och under högst 45 veckor per år. Under vad som kan antas vara de sista fem månaderna kan timersättning dock som hittills utgå under högst 28 timmar per vecka, om pedagogiska skäl motiverar så intensiva studier. Den studerande skall liksom hittills kunna få ersättning för sammanlagt högst 1 120 timmar eller, om särskilda skäl föreligger, sammanlagt högst 2 220 timmar.

Elever som fyllt 16 men inte 20 år och inte förlorar arbetsinkomst, ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd på grund av deltagande i undervisning i grundutbildning för vuxna får inte som nu studiehjälp utan timersättning i en omfattning som motsvarar högst studiebidragets belopp per månad.

I motionerna 1983/84:2880 (vpk) yrkandena 1 och 2 och 1983/84:2885 (m) yrkande 2 i denna del föreslås dels avslag på förslaget om deltidsstudier i kommunal grundutbildning för vuxna, dels att timersättning för studierna skall utgå som hittills, dvs. under högst 28 veckotimmar för läsår. Enligt motion 1983/84:2881 (fp) yrkande 5 bör undervisningen kunna organiseras på hel- eller deltid under hela eller delar av studietiden. Timersättning bör därvid utgå enligt de beslut som fattas i de enskilda fallen beträffande heltids- eller halvtidsstudier. Enligt motion 1983/84:2883 (s) är det angeläget att ha så fria ramar som möjligt vid avgörande av hur många timmar per vecka som deltidsstudierna inom grundutbildningen för vuxna skall vara i det individuella fallet. Möjligheten till dispens från begränsningen till 15 veckotimmar föreslås utsträckt till en längre tidsperiod än de i propositionen nämnda sista fem månaderna.

Utskottet vill med anledning av regeringens förslag och motionsyrkandena anföra följande.

Timersättning för grundutbildning för vuxna utgår som tidigare nämnts för det antal timmar den studerande har varit närvarande, dock högst för det antal timmar som motsvarar 40 veckors heltidsstudier, dvs. 1 120 timmar. Om särskilda skäl föreligger, får timersättning utgå för 2 220 timmar. Av centrala studiestödsnämndens allmänna råd/kommentarer framgår att särskilda skäl får anses föreligga om eleven ej har uppnått sådan kunskaps- och färdighetsnivå att han eller hon kan fortsätta sin utbildning i reguljär vuxenutbildning. Skolstyrelserna avgör när särskilda skäl föreligger. Som särskilda skäl får enligt utskottets mening inte betraktas behovet av medel för försörjning.

Den enskildes studieförutsättningar skall även i fortsättningen avgöra studietakten. Det väsentliga i regeringsförslaget är att studierna inte får

bedrivas på heltid under inledningsskedet, när den studerande är studieovan.

Det finns numera ett tak på det totala antalet timmar för grundutbildning för vuxna i landet. Även det totala antalet timmar med timersättning per individ är begränsat. Erfarenheten hittills visar att endast ett fåtal studerande har fortsatt sina studier när timersättning inte längre kan utgå. Av statsfinansiella skäl är det f. n. inte möjligt att utvidga antalet timmar med timersättning. Om undervisningen bedrivs på deltid uppnås att studier kan bedrivas med timersättning under en längre period. Ett viktigt skäl för att studierna inom grundutbildning för vuxna skall bedrivas på deltid är vidare att de inte skall hindra deltagare från att behålla kontakten med arbetslivet medan man deltar i grundutbildning för vuxna.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 1983/84:2880 yrkandena 1 och 2, 1983/84:2881 yrkande 5, 1983/84:2883 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del. Samtidigt tillstyrker utskottet regeringens förslag beträffande deltidsstudier i kommunal grundutbildning för vuxna samt timersättning för sådana studier.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag beträffande dels beslut om *skiljande av elev* från utbildningen i grundutbildning för vuxna, dels skolstyrelsens handläggning av ärenden om skiljande av elev från utbildningen i kommunal vuxenutbildning eller statens skolor för vuxna, dels *konferenser m. m.* i kommunal och statlig utbildning för vuxna.

5. Praktik

Av propositionen framgår att det skall ankomma på skolstyrelserna att avgöra i vilken utsträckning *praktisk arbetslivsorientering* (prao) skall anordnas för deltagare i kommunal vuxenutbildning, som saknar eller har kort erfarenhet av arbetslivet. Prao skall vara frivillig för deltagarna. Kostnaderna för prao skall täckas av schablontillägget.

I motion 1983/84:2885 (m) yrkande 8 ställer man sig tveksam till att utnyttja schablontillägget för prao. De övriga ändamål som schablontillägget skall användas till, bl. a. syo-insatser, anses mer angelägna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att syo-insatser är viktiga. I de fall dessa insatser behöver få en mer praktisk inriktning i form av prao bör detta vara möjligt. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1983/84:2885 yrkande 8 och godkänner regeringens förslag beträffande prao.

Regeringens förslag beträffande möjlighet till *inbyggd utbildning* vid kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna tillstyrks.

6. Arbetsfördelning och samarbete

I propositionen framhålls att *samarbetet mellan statens skolor för vuxna och den kommunala vuxenutbildningen* bör utvecklas ytterligare, bl. a. för

att det genom distansundervisning skall bli möjligt att ge utbildning åt vuxna som vill studera mer ovanliga ämnen eller de avslutande etapperna av vissa ämnen. Föredragande statsrådet anser det inte realistiskt att tro att kommunal vuxenutbildning annat än i ett fåtal stora kommuner kommer att kunna ha ett relativt fylligt utbud av kurser. Det föreslås därför i propositionen att regeringen bör ha rätt att inom ramen för de sammanlagda resurserna för kommunal vuxenutbildning och statens skola för vuxna medge de avvikelser från gällande regler och den omfördelning mellan anslag som kan behövas för att genomföra försök som främjar samarbete mellan utbildningsformerna.

Utskottet som anser ifrågavarande distansundervisning värdefull, i synnerhet för många grupper människor som annars inte skulle få tillgång till viss undervisning, tillstyrker att vidgat samarbete mellan kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna prövas i försöksverksamhet och utvecklingsarbete. För ändamålet bör regeringen kunna medge avvikelser från gällande regler och omfördelningar mellan anslag.

Enligt regeringens förslag bör landstingskommunerna få anordna även särskild yrkesinriktad utbildning inom de utbildningsområden som en landstingskommuns gymnasieskola kan omfatta. En till en landstingskommun hörande kommun, som avser att anordna yrkesinriktade kurser inom ett sådant område, skall genom sin skolstyrelse, innan beslut fattas, samråda med landstingskommunens utbildningsnämnd. Vid *oenighet om vem som skall anordna en kurs*, skall enligt regeringens förslag länsskolnämnden besluta i frågan.

Enligt motion 1983/84:2882 (c) yrkande 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att en aktiv samplanering bör eftersträvas mellan kommuner och landsting i fråga om vuxenutbildning.

Utskottet kan inte finna att det i den aktuella frågan föreligger skiljaktig mening mellan regering och motionärer, varför motionen bör avslås i denna del. Samtidigt tillstyrks vad som i propositionen anförs om arbetsfördelning mellan kommunal och landstingskommunal vuxenutbildning.

Regeringen föreslår att företagsintern utbildning liksom hittills inte bör få bekostas med statliga medel. Olika former av samverkan med företag bör dock utvecklas genom att försöksverksamhet bedrivs med *uppdragsutbildning* anordnad inom kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna. Med företag jämställs i detta sammanhang statlig, landstingskommunal eller kommunal myndighet, förvaltning eller institution. Med företagsintern utbildning avses utbildning för personal inom ett företag och i företagets intresse. Ett villkor för uppdragsutbildning måste dock vara att den inte får inverka menligt på den ordinarie verksamheten. I propositionen nämns att uppdragsutbildningen t. v. inte bör få vara mer omfattande än 10 % av den ordinarie utbildningen i den kommunala vuxenutbildningen på orten. När det gäller statens skolor för vuxna bör det

ankomma på SÖ att besluta om förekomst och omfattning av uppdragsutbildning.

I motion 1983/84:2885 (m) yrkande 4 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ingen övre gräns bör finnas för uppdragsutbildning i en permanent organisation.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer frågan om uppdragsutbildning att tas upp på nytt i den proposition om vuxenutbildningslag som kommer att läggas fram för riksdagen. Andelen uppdragsutbildning kan för vissa huvudmän bli större än nyssnämnda procentsats. Ett särskilt uttalande enligt motionärernas önskemål behövs därför inte. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1983/84:2885 yrkande 4 och godkänner att försöksverksamhet med uppdragsutbildning inom kommunal och statlig vuxenutbildning skall få anordnas.

Utskottet tillstyrker vad som i propositionen har förordats om att länsskolnämnderna skall ta *initiativ till regelbundna samråd mellan kommunerna* angående grundutbildning för vuxna och kommunal vuxenutbildning.

7. Statsbidrag och resursutnyttjande

Antalet *undervisningstimmar* i riket i grundutbildning för vuxna och i kommunal vuxenutbildning får under budgetåret 1984/85 uppgå till följande:

för grundutbildning för vuxna	1 234 000 undervisningstimmar
för grundskolekurser samt för gymnasieskolkurser etapp 2 i de allmänna ämnena svenska, engelska, matematik och samhällskunskap	1 300 000 undervisningstimmar
för övriga gymnasieskolkurser i allmänna ämnen	570 000 undervisningstimmar
för gymnasieskolkurser i yrkesämnen och särskilda yrkesinriktade kuser	786 000 undervisningstimmar
Totalram för kommunal vuxenutbildning	2 656 000 undervisningstimmar

Kommunen disponerar utan beslut av statlig myndighet högst 90 % av det antal undervisningstimmar i grundutbildning för vuxna och i kommunal vuxenutbildning som fanns i kommunen under föregående budgetår. De undervisningstimmar som inte utan vidare disponeras av kommunerna (10 % av timresurserna under budgetåret 1983/84) får SÖ förfoga över och fördela mellan kommunerna.

I regleringsbrevet för budgetåret 1984/85 avseende bidrag till kommunal utbildning för vuxna öppnade regeringen möjligheten för SÖ att till länsskolnämnd delegera befogenheten att förfoga över och fördela mellan kommunerna de undervisningstimmar som kommunerna inte själva disponerar. SÖ utnyttjade bemyndigandet till fullo. Timmarna har alltså i år

fördelats av resp. länsskolnämnd. Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå motion 1983/84:2882 (c) yrkande 5, vari begärs att regeringen skall överlåta till länsskolnämnderna att fördela 10 % av timmarna för kommunal utbildning för vuxna.

Statsbidrag till grundläggande utbildning för vuxna skall beräknas på grundval av antalet elever. Enligt regeringens förslag skall för varje elev upp t. o. m. fyra elever beräknas sju undervisningstimmar per vecka och för varje elev därutöver tre undervisningstimmar per vecka under 37 veckor av ett redovisningsår. Förslaget innebär en minskad maximiram jämfört med gällande rambestämmelser (för varje elev upp t. o. m fyra elever sju timmar per vecka och för varje elev därutöver fyra timmar per vecka).

I motionerna 1983/84:2880 (vpk) yrkande 3 och 1983/84:2885 (m) yrkande 2 i denna del föreslås avslag i vad gäller ändring av statsbidragssystemet för grundläggande utbildning för vuxna.

Utskottet finner för sin del att den av regeringen föreslagna ändringen i statsbidragssystemet är en följd av förslaget om deltidsstudier. Den nuvarande statsbidragsbestämmelsen har i realiteten redan satts ur spel genom det av riksdagen beslutade timtak som tillämpas fr. o. m. läsåret 1982/83 för grundutbildningen för vuxna. Enligt uppgift från SÖ (anslagsframställning för budgetåret 1985/86 s. C 4:29) utnyttjades under läsåret 1982/83 totalt 1 259 208 undervisningstimmar för sammanlagt 17 803 deltagare. Det innebär att kommunerna i genomsnitt har utnyttjat statsbidrag med mindre än 2 timmar per elev och vecka under 37 veckor, trots att nu gällande statsbidragssystem medger ett större antal timmar.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2880 yrkande 3 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del godkänner vad som i propositionen förordats om ändring i statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna.

Inom den totalram av undervisningstimmar för kommunal vuxenutbildning, som en kommun disponerar, bör enligt propositionen *upp till 1 000 undervisningstimmar* (särskild delram) under varje läsår få utnyttjas *för kurser med färre deltagare än normalt, dock lägst fem deltagare*. Samtidigt upphävs en rad detaljföreskrifter om kursstart med lägre deltagarantal än normalt. Länsskolnämnderna får rätt att efter samråd med berörda kommuner besluta om omfördelning mellan olika kommuners särskilda delramar, om det behövs för att i en kommun anordna speciella kurser för elever med handikapp, som kommer även från andra kommuner.

I motion 1983/84:2881 (fp) yrkande 3 hävdas att omfattningen av den särskilda delramen bör bestämmas utifrån den volym som vuxenutbildningen har i kommunen samt de särskilda behov som lokalt föreligger. I

motion 1983/84:2884 (s) yrkande 3 föreslås en begränsning av delramen, nämligen till högst en femtedel av totalantalet timmar i kommunen. Enligt motionerna 1983/84:2881 (fp) yrkande 4 och 1983/84:2885 (m) yrkande 9 bör nuvarande bestämmelser beträffande tekniska ämnen behållas, nämligen att kurser i dessa ämnen får startas med åtta deltagare eller i vissa fall med fem.

Utskottet erinrar om att avsikten med förslaget om en särskild delram på upp till högst 1 000 undervisningstimmar per läsår och kommun är att förenkla regelsystemet så långt som möjligt utan att försämra nuvarande möjligheter att få till stånd utbildning. Tanken är således att underlätta för små kommuner att starta kompetensinriktad utbildning, även i mindre vanliga ämnen. Avsikten är också att ge större kommuner möjlighet att då och då starta kurser även i mycket ovanliga ämnen.

Eftersom det totala antalet undervisningstimmar är begränsat och det är viktigt att hushålla med tillgängliga resurser, bör antalet kurser med endast fem deltagare hållas så lågt som möjligt. Detta intresse är gemensamt för stat och kommun. Både i små och stora kommuner bör regelsystemet rymma incitament till en planering av hur resurserna skall utnyttjas som sträcker sig över flera år. Samplanering med grannkommunerna bör också eftersträvas. Mot denna bakgrund måste omfattningen av den särskilda delramen vara relativt begränsad.

Av den totalram undervisningstimmar för kommunal vuxenutbildning, som en kommun disponerar, bör enligt utskottets mening högst hälften, dock högst 1 000 timmar, under varje läsår få utnyttjas för kurser med lägst fem deltagare. Länsskolnämnderna bör få rätt att, om synnerliga skäl föreligger, besluta om undantag från regeln att högst hälften av totalramen undervisningstimmar i kommunen får ingå i den särskilda delramen.

Utbildningen i tekniska ämnen utgör en förhållandevis liten del av den totala kommunala vuxenutbildningen. På samma sätt som den tekniska utbildningen i ungdomsskolan omfattar ett stort antal linjer, grenar och varianter, så består vuxenutbildningen i tekniska ämnen också av ett förhållandevis stort antal specialiserade kurser och kursetapper. Det finns mot denna bakgrund anledning att vidta åtgärder för att se till att utbildning i dessa ämnen även fortsättningsvis kan komma till stånd i erforderlig utsträckning inom den kommunala vuxenutbildningen. Utskottet anser därför att länsskolnämnderna bör medges rätt att efter samråd med berörda kommuner besluta om omfördelning mellan olika kommuners särskilda delramar inte bara för att i en viss kommun anordna speciella kurser för elever med handikapp som kommer även från andra kommuner, utan även för att i viss kommun anordna smala tekniska utbildningar av regionalt intresse eller riksintresse, i vilka finns elever även från andra kommuner. Genom sådana omfördelningar i ett län kommer den särskilda delramen i en eller flera kommuner att kunna överstiga 1 000 undervisningstimmar. Utskottet utgår vidare från att formerna för anordnande av kurser av nämnt slag utvärderas efter tre år.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:169 och motion 1983/84:2884 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1983/84:2881 yrkandena 3 och 4 och 1983/84:2885 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en särskild delram av undervisningstimmar för start av kurser i kommunal vuxenutbildning med lägre deltagarantal än som normalt krävs.

Utskottet tillstyrker vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om användningen av *schablontilläggen* för kommunal vuxenutbildning och grundutbildning för vuxna. Den i motion 1983/84:2880 (vpk) yrkande 4 förordade höjningen av schablontillägget från 15 till 25 % av de totala timresurserna avstyrker utskottet med hänvisning till det statsfinansiella läget.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om *statsbidrag till inbyggd utbildning* i kommunal vuxenutbildning och beslut av SÖ om hur stora medel som får tas i anspråk för inbyggd utbildning när det gäller statens skolor för vuxna. Likaså tillstyrks att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som i proposition 1983/84:169 anförts om *stödåtgärder för handikappade elever* i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna.

8. Övriga frågor

I propositionen föreslås att de grundläggande bestämmelserna om kommunal och statlig utbildning för vuxna skall införas i en *särskild lag* som skall träda i kraft den 1 juli 1985. Avsikten är att regeringen skall förelägga riksdagen ett lagförslag under år 1984.

I motion 1983/84:2885 (m) yrkande 1 anförs om att förslaget i propositionen om att kommunerna skall främja vuxnas deltagande i utbildning är en viktig förändring för kommunernas del och att den exakta innebörden i ordet "främja" i vad avser åtagande för kommunerna är oklar. Mot denna bakgrund anser motionärerna att ett definitivt ställningstagande till det ansvar som de facto läggs på kommunerna måste anstå till dess att det finns ett lagförslag att ta ställning till.

Utskottet, som erinrar om att förslag till lagtext kommer att föreläggas riksdagen, avstyrker motion 1983/84:2885 yrkande 1. Utskottet tillstyrker att regeringens förslag rörande kommunal och statlig utbildning för vuxna genomförs senast den 1 juli 1985. Regeringen bör få avgöra den närmare tidpunkten.

I motion 1983/84:2884 (s) yrkande 4 föreslås att riksdagen begär en noggrann *uppföljning* av den verksamhet som blir ett resultat av förslagen i proposition 1983/84:169.

Med hänvisning till att det ankommer på SÖ att successivt utvärdera varje reform inom sitt tillsynsområde avstyrker utskottet motion 1983/84:2884 yrkande 4.

I motion 1982/83:948 (c) yrkande 25 — som väcktes under allmänna motionstiden under riksmötet 1982/83 — begärs ett nytt *statsbidragssystem* som är enkelt att administrera och där kommunerna ges stor frihet att prioritera inom ramen för centralt fastställda mål.

Utskottet hänvisar till de nyss behandlade förslagen i proposition 1983/84:169. Målet för det fortsatta arbetet med reformen måste även fortsättningsvis vara att söka utjämna sådana olikheter i resurshänseende mellan kommunerna som beror av historiska förhållanden vid vuxenutbildningens utbyggnad. Med hänvisning till det anförda bör motion 1982/83:948 yrkande 25 avslås.

Utskottet behandlar i detta sammanhang till slut motion 1982/83:2123 (s), även den väckt under allmänna motionstiden under riksmötet 1982/83. Enligt motionärerna är *folkhögskolan* särskilt skickad att utforma kurser med hänsyn till elevernas särskilda förutsättningar, t. ex. handikapp av något slag. Folkhögskolan bör, menar motionärerna, i vissa fall kunna vara en av flera möjligheter till grundutbildning för vuxna. Motionärerna önskar att förordningen om grundutbildning för vuxna skall utformas så att kommunen kan anordna sådan utbildning utanför kommunens gränser.

Utskottet vill stryka under att den undervisning för handikappade som ges vid en folkhögskola inte till sin uppläggning överensstämmer helt med vad som gäller inom grundutbildning för vuxna. Det är inte folkhögskolans uppgift att ge samma utbildning som kan erhållas inom det kommunala skolväsendet. För ifrågavarande folkhögskolekurser för handikappade utgår studiestöd på det sätt som gäller för annan folkhögskoleutbildning, nämligen studiemedel, vuxenstudiestöd och eventuellt utbildningsbidrag. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 1982/83:2123.

9. Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande viss information avslår motion 1983/84:2882 yrkande 1 i denna del,
2. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om skyldighet för kommuner och landstingskommuner att främja vuxnas deltagande i utbildning och om att kommuner och landstingskommuner inte längre skall behöva särskilt medgivande för att få anordna kommunal vuxenutbildning,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2885 yrkande 6 godkänner vad som i propositionen har förordats om en i princip kostnadsfri utbildning för eleverna i grundutbildning för vuxna, kommunal

vuxenutbildning och statens skolor för vuxna med angivna undantag,

4. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1982/83:1891 godkänner de principer som i propositionen har förordats om intagning i grundutbildning för vuxna eller kommunal vuxenutbildning i annan kommun än hemkommunen och om interkommunal ersättning,
5. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om målgruppen för grundutbildning för vuxna,
6. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2881 yrkande 1 och 1983/84:2882 yrkande 3 godkänner vad som i propositionen har förordats om att vuxenutbildningsråd inte längre skall få vara intagningsnämnd för kommunal vuxenutbildning och om en gemensam intagningsnämnd för statens skolor för vuxna,
7. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om mål, målgrupper och prioriteringar för statens skolor för vuxna samt om beslut av skolöverstyrelsen angående yrkesinriktad utbildning vid statens skolor för vuxna,
8. att riksdagen beträffande målgrupper och prioriteringar för övrig kommunal vuxenutbildning avslår motion 1983/84:2884 yrkande 1,
9. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 godkänner vad som i propositionen har förordats om att nybörjarkurser i tyska och franska skall hänföras till etapp 2 och utgöra gymnasieskolkurser,
10. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2881 yrkande 2 och 1983/84:2885 yrkande 3 godkänner vad som i propositionen förordats om betyg i grundskolekurser samt slutbetygets innehåll och kompetensvärde,
11. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om betyg i vissa särskilda yrkesinriktade kurser,
12. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2882 yrkande 2 och 1983/84:2884 yrkande 2 godkänner vad som i propositionen har förordats om orienteringskurser inom kommunal vuxenutbildning,
13. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2885 yrkande 7 godkänner vad som i propositionen har förordats om grundskolekurser på invandrarspråk,
14. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2882 yrkande 1 i denna del utan

erinran lägger till handlingarna vad som i propositionen anförts om kartläggning av utbildningsbehov,

15. att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som i proposition 1983/84:169 anförts om översyn av Lvux 82,
16. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om elevantal i kurs i kommunal vuxenutbildning,
17. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2885 yrkande 5 godkänner vad som i propositionen har förordats om samläsning och regler för deltagarantal vid sådan kurs,
18. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2880 yrkandena 1 och 2, 1983/84:2881 yrkande 5, 1983/84:2883 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del godkänner vad som i propositionen har förordats om att grundutbildning för vuxna i princip skall bedrivas som deltidsstudier och om ändrade grunder för timersättning vid studier i grundutbildning för vuxna,
19. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats angående beslut om skiljande av elev från utbildningen i grundutbildning för vuxna,
20. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om informations- och samrådsskyldighet för rektor gentemot företrädare för eleverna inom grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna samt om att endast en konferens skall vara obligatoriskt samverkansorgan inom grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna,
21. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om att ärenden om skiljande av elev från utbildningen i kommunal vuxenutbildning eller statens skolor för vuxna skall handläggas av skolstyrelsen,
22. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2885 yrkande 8 godkänner vad som i propositionen har förordats om att möjlighet införs att anordna praktisk arbetslivsorientering inom kommunal vuxenutbildning,
23. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om möjlighet till inbyggd utbildning vid kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna,
24. att riksdagen godkänner att vidgat samarbete mellan kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna prövas i försöksverksamhet och utvecklingsarbete och att därvid inom ramen för de sammanlagda resurserna för kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna avvikelser får göras

från gällande regler och omfördelningar får göras mellan anslag,

25. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2882 yrkande 4 godkänner vad som i propositionen har förordats om att landstingskommunerna inom sin kommunala vuxenutbildning får anordna särskild yrkesinriktad utbildning inom sådana utbildningsområden som en landstingskommuns gymnasieskola kan omfatta samt om att länsskolnämnden i vissa fall skall besluta om rätt att anordna yrkesinriktade kommunala vuxenutbildningskurser inom sådana utbildningsområden,
26. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motion 1983/84:2885 yrkande 4 godkänner vad som i propositionen har förordats om försöksverksamhet med uppdragsutbildning anordnad inom kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna,
27. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om att länsskolnämnderna skall ta initiativ till regelbundna samråd mellan kommunerna angående grundutbildning för vuxna och kommunal vuxenutbildning,
28. att riksdagen beträffande fördelning av vissa undervisningstimmar avslår motion 1983/84:2882 yrkande 5,
29. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:169 och med avslag på motionerna 1983/84:2880 yrkande 3 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del godkänner vad som i propositionen förordats om ändring i statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna,
30. att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:169 och motion 1983/84:2884 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1983/84:2881 yrkande 3 och 4 och 1983/84:2885 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en särskild delram av undervisningstimmar för start av kurser i kommunal vuxenutbildning med lägre deltagarantal än som normalt krävs,
31. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 har förordats om användningen av schablontilläggen för kommunal vuxenutbildning och grundutbildning för vuxna,
32. att riksdagen beträffande höjning av schablontillägget avslår motion 1983/84:2880 yrkande 4,
33. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om statsbidrag till inbyggd utbildning i kommunal vuxenutbildning och beslut av skolöverstyrelsen om hur stora medel som får tas i anspråk för inbyggd utbildning i statens skolor för vuxna,

34. att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som i propositionen har anförts om stödåtgärder för handikappade elever i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna,
35. att riksdagen beträffande reglering i lag av viss skyldighet avslår motion 1983/84:2885 yrkande 1,
36. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1983/84:169 förordats om genomförandetiden av regeringens förslag,
37. att riksdagen beträffande uppföljningen av viss reform avslår motion 1983/84:2884 yrkande 4,
38. att riksdagen beträffande ett nytt statsbidragssystem avslår motion 1982/83:948 yrkande 25,
39. att riksdagen beträffande viss utformning av förordningen om grundutbildning för vuxna avslår motion 1982/83:2123.

Stockholm den 25 oktober 1984

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Margot Wallström (s), Larz Johansson (c), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson i Örnsköldsvik (s) och Linnea Hörlén (fp).

Reservationer

1. Möjlighet till avgiftsfinansiering av kurs (mom. 3)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Utskottet ansluter" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

I tider, då statsmakterna tvingas minska bidragen till kommunal utbildning för vuxna, bör det inte vara uteslutet för kommun att besluta om en större avgiftsfinansiering av kurs än som medges i propositionen. Om en större avgiftsfinansiering medges, skulle kommun kunna erbjuda utbildning som eljest inte skulle kunna komma till stånd. Detta bör riksdagen

med avslag på proposition 1983/84:169 och med bifall till motion 1983/84:2885 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande en i princip kostnadsfri utbildning för eleverna i grundutbildning för vuxna, kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna med angivna undantag med bifall till motion 1983/84:2885 yrkande 6 och med avslag på proposition 1983/84:169 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Intagningsnämnder (mom. 6)

Kerstin Göthberg (c), Larz Johansson (c) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "En gemensam" och på s. 10 slutar "om intagningsnämnd" bort ha följande lydelse:

Enligt riksdagens beslut våren 1984 skall sökande under 18 år ges företräde vid intagning till gymnasieskolans grundskoleanknutna studievägar (prop. 1983/84:100, UbU 1983/84:19, rskr 1983/84:321). I propositionen (s. 112) anfördes att de, som är 18 år eller äldre och önskar en gymnasial utbildning men inte kommer in i gymnasieskolan, har möjlighet att söka till den kommunala vuxenutbildningen.

I många sammanhang talas om nödvändighet av samverkan mellan gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Med utgångspunkt i den ändrade intagningssituationen för gymnasieskolelever fr. o. m. nästa läsår är det därför naturligt att man där detta är praktiskt möjligt tillskapar en intagningsnämnd, som är gemensam för gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. En sådan nämnd skulle göra det lättare att ta in gymnasieelever till kommunal vuxenutbildning och "komvuxelever" till gymnasieskolan. I övrigt tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Detta bör riksdagen med avslag på proposition 1983/84:169 och med anledning av motionerna 1983/84:2881 yrkande 1 och 1983/84:2882 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande att vuxenutbildningsråd inte längre skall få vara intagningsnämnd för kommunal vuxenutbildning och beträffande en gemensam intagningsnämnd för statens skolor för vuxna med avslag på proposition 1983/84:169 och med anledning av motionerna 1983/84:2881 yrkande 1 och 1983/84:2882 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Betyg i grundskolekurser (mom. 10)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Larz Johansson (c) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Utskottet hänvisar" och på s. 12 slutar "och kompetensvärde" bort ha följande lydelse:

Utskottet avvisar regeringens förslag att avskaffa den nuvarande femgradiga betygsskalan för grundskolekurser. Det är ett rättvisekrav för såväl eleverna i kommunal vuxenutbildning som eleverna i grundskolan att nuvarande betygssystem får finnas kvar inom den kommunala vuxenutbildningen för att skolformerna skall vara likvärdiga. En ordning i kommunal vuxenutbildning som innebär att endast "betygen" godkänd och icke godkänd används tenderar att leda till att kraven för godkänd sätts mycket lågt. Informationen till den studerande och eventuella avnämare blir därigenom mycket trubbig och inte sällan direkt missvisande.

Regeringens förslag innebär också att en särskild kvotgrupp måste införas för de elever som önskar läsa vidare i gymnasieskolan. Detta blir onödigt om nuvarande betygssystem bibehålls. Det finns med regeringens förslag risk för att elever som en gång börjat i den kommunala vuxenutbildningens grundskolekurser alltid kommer att tillhöra den kommunala vuxenutbildningens utbildningssystem. Den föreslagna betygsordningen motverkar rörlighet mellan utbildningsformerna. Ett parallellskolesystem uppstår lätt.

Vad som i övrigt anförts i propositionen om slutbetygets innehåll och kompetensvärde föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:2881 yrkande 2 och 1983/84:2885 yrkande 3 avslår vad som i proposition 1983/84:169 förordats om betyg i grundskolekurser samt slutbetygets innehåll och kompetensvärde.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

> 10. att riksdagen beträffande betyg i grundskolekurser samt slutbetygets innehåll och kompetensvärde med bifall till motionerna 1983/84:2881 yrkande 2 och 1983/84:2885 yrkande 3 avslår proposition 1983/84:169,

4. Omfattningen av studierna inom grundutbildning för vuxna m. m. (mom. 18)

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Timersättning för" och på s. 16 slutar "sådana studier" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att omfattningen av studierna per vecka inom grundutbildning för vuxna bör få avgöras från fall till fall av skolstyrelsen och inte begränsas på sätt som skett i propositionen. Utskottets förslag i denna del får jämfört med regeringens förslag konsekvenser för timersättningens omfattning per helt läsår och för erhållandet av studiehjälp. Timersättning m. m. för deltagare i grundutbildning för vuxna bör få lämnas för högst 28 timmar per vecka, dvs. heltid, under helt läsår. Detta bör riksdagen med avslag på proposition 1983/84:169 samt med bifall till motionerna 1983/84:2880 yrkande 1, 1983/84:2881 yrkande 5 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del och med anledning av motion 1983/84:2880 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. att riksdagen beträffande grundutbildning för vuxna som deltidsstudier i princip och beträffande ändrade grunder för timersättning vid studier i grundutbildning för vuxna med avslag på proposition 1983/84:169 samt med bifall till motionerna 1983/84:2880 yrkande 1, 1983/84:2881 yrkande 5 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del och med anledning av motionerna 1983/84:2880 yrkande 2 och 1983/84:2883 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna (mom. 29)

Under förutsättning av bifall till reservation 4.

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 "Utskottet finner" och slutar "för vuxna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör statsbidraget för grundutbildning för vuxna inte ändras. Riksdagen bör därför med bifall till motionerna 1983/84:2880 yrkande 3 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del avslå proposition 1983/84:169.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. att riksdagen beträffande ändring i statsbidragssystemet för grundutbildning för vuxna med bifall till motionerna 1983/84:2880 yrkande 3 och 1983/84:2885 yrkande 2 i denna del avslår proposition 1983/84:169,

6. Deltagarantal för kurs i tekniska ämnen m. m. (mom. 30)

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar "Eftersom det" och på s. 21 slutar "normalt krävs" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att utbildningen i tekniska ämnen utgör en förhållandevis liten del av den totala kommunala vuxenutbildningen. På samma sätt som den tekniska utbildningen i ungdomsskolan omfattar ett stort antal linjer, grenar och varianter, så består vuxenutbildningen i tekniska ämnen också av ett förhållandevis stort antal specialiserade kurser och kursetapper. Kursetapperna måste anordnas med viss kontinuitet och periodicitet för att de studerande skall kunna fullfölja påbörjade studiegångar utan onödiga avbrott. Utskottet anser därför att kurser i tekniska ämnen bör få startas om antalet deltagare beräknas varaktigt uppgå till lägst fem. Denna prioritering av undervisning i tekniska ämnen sker inom den totalram undervisningstimmar som kommunen disponerar, varför utskottets förslag inte medför merkostnader. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i övrigt beträffande en särskild delram för start av kurser i kommunal vuxenutbildning med lägre deltagarantal än vad som normalt krävs. Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:169 och motionerna 1983/84:2881 yrkande 3 och 1983/84:2884 yrkande 3 och med bifall till motionerna 1983/84:2881 yrkande 4 och 1983/84:2885 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. att riksdagen beträffande en särskild delram av undervisningstimmar för start av kurser i kommunal vuxenutbildning med lägre deltagarantal än vad som normalt krävs med avslag på proposition 1983/84:169 och motionerna 1983/84:2881 yrkande 3 och 1983/84:2884 yrkande 3 och med bifall till motionerna 1983/84:2881 yrkande 4 och 1983/84:2885 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Kommuns skyldighet att främja vuxenutbildning (mom. 35)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anför:

Regeringens förslag till nya regler för kommunal vuxenutbildning är från formella utgångspunkter uppenbart otillfredsställande. Något förslag till lagstiftning finns inte fogat till de riktlinjer regeringen presenterar i den nu aktuella propositionen. Det är därmed t. ex. inte möjligt att bedöma vilken exakt omfattning som det kommunala ansvaret för att främja vuxenutbildning är avsett att få.

Vi har för vår del, trots dessa invändningar, valt att ändå diskutera propositionens förslag i sak. I anslutning till riksdagsbehandlingen av vuxenutbildningslagen bör omfattningen av det kommunala ansvaret bedömas utan hinder av vad som nu, utan lagtext, har kunnat sägas.

Bilaga

Folkbildningsutredningens beskrivning av mål, uppgifter och organisation för folkbildningsarbete och kommunal vuxenutbildning (SOU 1979:85, s. 100)

Folkbildning	Kommunal vuxenutbildning och statens skolor för vuxna
Ger vuxna möjligheter till studier och kulturaktiviteter under hela livstiden.	Ger vuxna möjligheter till kortare eller längre studieperioder insatta i ett system av återkommande utbildning.
Skall ge allmän medborgerlig bildning enl. angivna målformuleringar. Skall ej ge behörighet för fortsatta studier eller ge yrkesutbildning. Kan undantagsvis ge fortbildning i yrket. Inga prov eller betyg.	Skall ge utbildning, fortbildning eller vidareutbildning i yrket eller behörighet för fortsatta studier. Betyg eller ibland intyg utfärdas.
Startas, byggs upp och administreras av studieförbund som är fria demokratiska organisationer och som i regel har folkrörelseanknytning.	Startas och administreras av samhällets organ: stat, landsting eller kommun. Organisatoriskt uppbyggd efter mönster från ungdomsskolan.
Styrs av organisationernas och studieförbundens representanter och av deltagare i verksamheten.	Styrs av politiskt valda organ med stöd av lagar och förordningar.
Idéburen med möjligheter till profilering. Bygger ofta på en samhällsuppfattning t. ex. religiös, politisk eller annan idégrund.	Ideologisk profilering ej tillåten. Skall inta en neutral hållning.
Reglerad genom folkbildningsförordningen som anger bestämmelser om t. ex. minsta antal cirkeldeltagare och cirkelsammankomster.	Reglerad genom vuxenutbildningsförordningen som inbegriper bestämmelser om t. ex. timtal, läroplan, studietakt och studienivå.
Deltagarna själva kan enligt folkbildningsförordningen bestämma om metoder, tillvägagångssätt, studiematerial, studietakt, studienivå och studietid.	Deltagarna kan ha ett visst inflytande genom kurskonferenser och samarbetsnämnd.
Kursavgifter.	Inga kursavgifter.

Liber Tryck Stockholm 1984